

Jadwiga Kuczyńska, profesor, historyk sztuki. Pracuje w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim od 1968 roku, początkowo jako asystent w Katedrze Historii Sztuki Średniowiecznej, a następnie w latach 1980-1991 na stanowisku adiunkta. Od października 1991 do 1994 roku pełniła funkcję kierownika Sekcji Historii Sztuki KUL (obecnie Instytut Historii Sztuki). Od kwietnia 1992 roku była kierownikiem Katedry Historii Sztuki Średniowiecznej. W listopadzie 1993 roku została kierownikiem Katedry Historii Sztuki Średniowiecznej Polskiej.

Uczestniczyła w następujących stypendiach naukowych: Session d'été – Centre d'Etudes Supérieures de Civilisation Médiévale, Université de Poitiers (1974), XXIII Settimana internazionale di studio sui simboli e la simbologia nell'alto medioevo, Centro Italiano di Studi sull'Alto Medioevo, Spoleto (kwiecień 1975); Deutscher Akademischer Austauschdienst (Kolonia, Norymberga, lipiec-wrzesień 1985). Kilkakrotnie przebywała w Belgii jako stypendystka Katholieke Universiteit Leuven (luty-wrzesień 1976, sierpień-wrzesień 1982, lipiec-wrzesień 1985, lipiec-sierpień 2001; czerwiec-wrzesień 1995 w ramach programu Tempus).

Jest członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Rady Naukowej Międzywydziałowego Zakładu Historii Kultury w Średniowieczu KUL, a także Komitetu Redakcyjnego „Roczników Humanistycznych” (z. 4 – Historia Sztuki; red. t. LIII – 2005). Brała udział w pracach Rady Muzeum Lubelskiego (dwie kadencje: 1996-2002), Komitetu Organizacyjnego Obchodów Jubileuszu 75-lecia KUL (1973; była kuratorką wystawy i autorką koncepcji jej scenariusza) oraz w realizacji projektu „Trakt Kraków – Lublin – Wilno” pod patronatem Urzędu Miasta Lublina, Wydziału Spraw Społecznych, Miejskiego Inspektoratu Kultury, Sportu i Turystyki.

Wydała następujące pozycje książkowe: *Średniowieczne chrzcielnice kamienne w Polsce. Katalog*, RW KUL, Lublin 1984; *Wstęp do historii sztuki. Nauki pomocnicze. Historia architektury* (Skrypt dla studentów historii sztuki), RW KUL, Lublin 1988; *Mosiężne misy norymberskie*, RW KUL, Lublin 1991; *Mosiężne misy niemieckie między gotykiem a renesansem*, RW KUL, Lublin 2000; *Kościół farny św. Michała w Lublinie*, TN KUL, Lublin 2004.

Ulubioną i uprzywilejowaną świątynią, w której murach, ołtarzach, obrazach, naczyniach świętych, bogatych ubiorach kościelnych, pomnikach grobowych, fundacjach i uposażeniach – składał Lublin w ciągu pokoleń i wieków dowody swej religijności, był kościół św. Michała Archaniola, najprzód parafialny, a potem kolegiacki, zwykle starą farą zwany, a przy ulicy Grodzkiej do roku 1854 istniejący.

Taką jakże związałą i jakże trafną charakterystykę wydał przed stuleciem ks. J. Ambroży Wadowski, najbardziej do naszych czasów wnikliwy badacz i znawca dziejów fary, która przez z górą pół tysiąclecia była głównym kościołem parafialnym Lublina. Nazwanie kościoła farą utrwaliło się i, gdy po erygowaniu przy nim kapituły w 1574 r. stał się kolegiatą (skasowana w 1826 r.), nadal było w powszechnym użyciu aż do końca istnienia świątyni.

Świątynność kościoła św. Michała trwała niemal do schyłku XVIII w. Dane mu więc było integrować przez stulecia społeczność miejską za sprawą pełnionej przez duchowieństwo duszpasterskiej posługi. I nie tylko. Parafialna szkoła szerzyła oświatę, niewątpliwie kulturotwórczym czynnikiem były także religijne śpiewy i muzykowanie kapeli kolegiackiej utworzonej w pierwszej ćwierci XVII w.

Fara zrzeszała wokół siebie mieszczan zgromadzonych w religijnych kon-frateriach i współdziałała z cechami. Wśród nich cechy: krawiecki, złotniczy i kuśnierski od schyłku XVI w. sprawowały pieczę nad przydzielonymi im kaplicami. Z chorągwiami i w pełnej gali występowały one w procesjach Bożego Ciała i innych obchodach religijnych, uczestniczyły również w uroczystych powitaniach przybywających do Lublina królów i dygnitarzy.

Jadwiga Kuczyńska, *Wprowadzenie [w:] Kościół farny św. Michała w Lublinie*, Lublin 2004, s. 7

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spółeczny Komitet Odbudowy Lubelskiej Fary
Spotkanie z historykiem sztuki

Profesor **Jadwigą Kuczyńską** **Nieistniejący kościół** **farny św. Michała** **- główny ośrodek życia** **religijnego i kultury Lublina** **w dawnych wiekach**

Z peryferyjnego grodu kasztełańskiego Polski dzielnicowej przekształcił się Lublin za ostatnich Piastów i za Jagiellonów w miasto o dużym znaczeniu gospodarczym i politycznym. U źródeł tej przemiany leżało zarówno jego położenie geograficzne - blisko północno-wschodnich granic rosnącej w siłę Korony, na szlaku prowadzącym w stronę ziem ruskich i do Wielkiego Księstwa Litewskiego, jak i nadawane mu przez kolejnych królów prawa i przywileje. U schyłku średniowiecza i na początku ery nowożytnej rola Lublina w życiu kraju wzrosła tak dalece, że uczyniono zeń siedzibę województwa, siedzibę Trybunału Koronnego dla Małopolski i miejsce obrad sejmów,

z których jeden - zwołany w roku 1569 - stał się punktem zwrotnym w historii Polski, przynosząc jej unię z Litwą.

Podobnie jak w innych miastach europejskich tamtych czasów, tak i w Lublinie fara jako kościół parafialny była nie tylko głównym ośrodkiem religijnego życia mieszkańców miasta, lecz także wyrazem ich aspiracji i poziomu kulturowego. Do tej bowiem świątyni napływały największe donacje mieszczańskie i okolicznej szlachty - dary, które przeznaczano na wzbogacenie jej wyposażenia; tutaj też fundowano dzieła, które miały przypominać znaczące osoby i ich rodziny. Ten pomnik historii Lublina dziś już, niestety, nie istnieje. Budowla zaczęła popadać w ruinę od lat trzydziestych XIX wieku i w końcu w latach 1846-1855 ją stopniowo rozebrano, a elementy jej wystroju artystycznego i sprzęty albo uległy rozproszaniu, albo też zniszczeniu. Tak zniknął ważny dokument kultury dawnej Rzeczypospolitej.

Na szczęście przywraca go teraz - przynajmniej na tyle, na ile można to było po latach uczynić, książka Jadwigi Kuczyńskiej *Kościół farny św. Michała w Lublinie*. Autorka podjęła trud odtworzenia dawnego wyglądu architektury kościoła i - co szczególnie ważne - dzieł wyposażenia jego wnętrza w dekorację, sprzęty i przedmioty liturgiczne. Podstawę tej pracy stanowiły niezmiernie sumiennie zebrane źródła ikonograficzne i pisane oraz kwerenda, która doprowadziła do identyfikacji dzieł pochodzących z fary lubelskiej, a jeszcze istniejących, do dziś przechowywanych w różnych kościołach i muzeach. Na szczególne podkreślenie w tych badaniach zasługuje obszerne uwzględnienie akt kościelnych wizytacji potrydenckich. To bezcenne źródło do dziejów sztuki i kultury w Polsce, szczęśliwie coraz powszechniej wykorzystywane, raz jeszcze okazało się u nas w warsztacie historyka sztuki i kultury źródłem podstawowym.

Architektura kościoła św. Michała w Lublinie była już badana. Przede wszystkim przez niezapomnianego, bardzo zasłużonego Józefa Edwarda Dutkiewicza (1903-1968). Ale nawet na tym, zdawałoby się, najlepiej rozpoznanym

odcinku dziejów zabytku Kościół farny św. Michała w Lublinie wnosi nowe poglądy. Autorka uwzględniła niepublikowane dotąd, a zachowane w Archiwum Głównym Akt Dawnych, rysunki Józefa Leonarda Szawłowskiego z roku 1836. Przychyliła się do poglądu Edmunda Mitrusa na temat pierwotnego podziału wnętrza budowli, co zmienia dotychczasową opinię w tej sprawie i na pewno będzie uwzględniane przy rozpatrywaniu architektury typowych dla Europy środkowej początku XIV wieku trójnawowych kościołów o krótkim korpusie, z wyodrębnionym, poligonalnie zamkniętym prezbiterium. Tym bardziej, że realizacja tego założenia należy do najstarszych w Polsce i jednocześnie stanowi jeden z najbardziej wysuniętych na wschód przykładów gotyku. Najważniejszym wszakże osiągnięciem Jadwigi Kuczyńskiej jest odtworzenie wyglądu - na ile to było możliwe na podstawie opisów w źródłach i zachowanych dzieł - ołtarzy w kościele i w jego kaplicach, różnych sprzętów i elementów dekoracji, jak stale, prospekt organowy, konfesjonały, chrzcielnica, nagrobki, epitafia; dopełnia tego podobny przegląd przedmiotów i szat liturgicznych. Wyłania się obraz bogato wyposażonej we wszystko, co potrzebne do jej funkcjonowania, fary dużego i zasobnego miasta Rzeczypospolitej. Poznajemy przy tym nazwiska fundatorów dzieł, odkrywamy z Autorką ich herby, a nawet - chociaż w tej sprawie źródła najmniej mówią - znajdujemy sugestie co do wykonawców. Książka Jadwigi Kuczyńskiej wypełnia w ten sposób lukę w naszej znajomości dawnej sztuki i kultury polskiej. Jest to z największym powodzeniem przeprowadzony rodzaj badania, którego w naszej historiografii bardzo potrzeba. Nie można pisać dziejów kraju bez dokładnej znajomości historii jego regionów. Ta bowiem szczególnie zbliża nas do ludzi, do ich miejsc codziennego bytowania, do ich postaw i tożsamości kulturowej.

Piotr Skubiszewski, *Przedmowa* [w:] Jadwiga Kuczyńska, *Kościół farny św. Michała w Lublinie*, Lublin 2004, s. 5-6

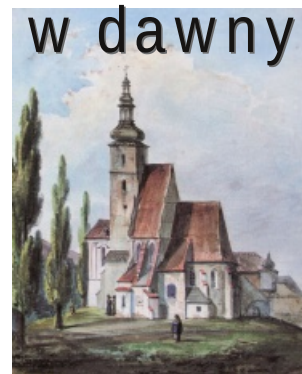
Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spółeczny Komitet Odbudowy Lubelskiej Fary

Spotkanie z historykiem sztuki

Profesor Jadwigą Kuczyńską Nieistniejący kościół farny św. Michała - główny ośrodek życia religijnego i kultury Lublina w dawnych wiekach

Po prelekcji prof. Jadwigi Kuczyńskiej informacja dr. Józefa Zięby o działalności Społecznego Komitetu Odbudowy Lubelskiej Fary

**Spotkanie odbędzie się
we wtorek 28 kwietnia 2015 r. o godz. 18.00**

w sali widowiskowej Domu Kultury LSM
w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29

www.domkulturyism.pl

Wstęp wolny